

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. IV. Vtrum in dubio melior sit conditio possidentis; & vnde
cognoscendum, pro quo stet possessio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

sententiam. Vniuersaliter ergo, & sine exceptione, verum est, quòd quando habetur probabilitas de licentia actus, hocipso possit formari iudicium practicum, *Licere*. Suo autem loco videbimus, an probabile sit, quòd Iudici liceat sententiam ferre pro causa minus probabili, quòd Medico liceat vti pharmaco minus probabili, cæteris paribus, quòd Advocatus possit patrocinari causa minus probabili &c.

CONTROVERSIA IV.

Utrum in dubio melior sit conditio possidentis, & unde cognoscendum, pro quo stet Possessio.

293. Circa conscientiam dubiam breviter duo dubia expedienda sunt. Dicitur autem tunc esse dubium propriè dictum, quando intellectus destitutus est sufficienti fundamento prudenter se in alterutram partem resolvendi, quamvis habeat suspicionem de vna vel altera parte, & ideo suspendit suum iudicium, neutri parti assentiendo, vocaturque *dubium negativum*.

294. Triplex huiusmodi dubium distinguui solet: Merum speculativum: Practicum vniuersale, & Practicum particulare, seu practicè practicum. Dubium purè speculativum vocatur, quando v. g. dubitas, an aqua rosacea sit materia sufficiens ad valorem baptismi, an valeat testamentum, &c. Dubium practicum vniuersale est, quando dubitas in genere, an hoc vel illud per se loquendo sit licitum, v. g. an liceat per se loquendo, eligere ad beneficium illum, qui est minus dignus altero. Dubium practicum particulare vocatur, cum dubitas, an in his circumstantijs hoc tibi liceat, v. g. an excuseris hodie à jejunio propter laborem susceptum.

295. Queritur 1. Utrum liceat operari cum dubio practicè practico. R. Negativè; quia talis non ageret ex dictamine rationis & prudentiæ, quòd actus sit licitus; hoc enim, ut supra diximus, debet esse evidens: atqui non potest formari huiusmodi iudicium evidens, nisi ad minimum sit speculativè probabile, licere, ut patet ex innato omnibus iudicio: ergo quamdiu non deponitur dubium practicè practicum, non licet operari.

296. Dixi: *quamdiu non deponitur*. Potest enim in certis circumstantijs quandoque deponi, nimirum, quando faver possessio; tunc enim potest formari reflexum iudicium evidens, licere: v. g. incipis dubitare, an fundus, quem titulo legati, vel hereditatis, vel emptionis hucusque bonà fide possedisti, sit reverà tuus, necne, (quod est dubium speculativum) item dubitas in genere, an liceat retinere rem, de qua dubitas an sit tua, necne, (quod est dubium practicum vniuersale) potes te resolvere practicè, & judicare evidenter, tibi hinc & nunc licere fundum possidere, eo vti, frui, quia jure statutum est, quòd Pos-

sessoris conditio sit melior &c. Item dubitas, an validum fuerit matrimonium, quòd bonà fide contraxisti, & dubitas etiam, an liceat accedere ad eam, de qua dubitas, an sit tua, potes te resolvere, quòd tibi liceat hinc & nunc, quia bonà fide capisti possidere, & de possessione non es dejectus. Semper ergo possessio bonæ fidei reddit jus certum de continuanda possessione, donec contrarium probetur.

297. Ratio autem, cur & natura & leges ita faveant possessori, traditur eleganter à Card. Pallavicino *disp. 9. q. 4. a. 3. n. 4.* Expedi enim, inquit, Reipublicæ, ut res permaneant eodem modo, quo manent; nam omnis mutatio affert aliquam turbationis & periculi, & ideo cæteris paribus semper leges favent possessori & consuetudini. Neque unquam eligitur aliquid in Republica, si non existimetur esse melius, quàm id, quòd antè erat in usu. Et inter cæteras causas propter hanc utilitatem, quæ oritur ex eo, quòd mutationes vitentur, inductæ sunt præscriptiones & Usucapiones: quamvis enim hæc sint etiam indutæ, ne dominia sint in incerto, tamen quid hæc incertitudo vitetur favendo potius possessori quàm alijs, est inductum tantummodo ad mutationes vitandas: quin etiam propter eandem utilitatem inductum est, ut consuetudines præscribant contra leges.

298. Queritur jam secundo, vndenim cognosci possit, quòd aliquis sit in possessione suæ libertatis contra legem, vel contra legem contra libertatem. R. 1. Si dubium est, an lex sit lata necne, vel an se ad talem casum extendat, & adhibita sufficienti diligentia (qualis in re magni momenti solet communiter adhiberi) non possis si te ab hoc dubio liberare, tunc non obligas illà lege, sed permanes in possessione libertatis, quia non probaris eam excidisse tandiu, quamdiu non est positivè probabile, quòd lex te comprehendat. Idem dicendum videtur, si prudenter dubitas, an lex sit usu recepta: tunc enim penitende est, ac si dubitares, an aliquando caperis obligari, adeoque manes in possessione libertatis.

299. Respondetur 2. Si certus es, legem esse latam, quæ tamen ad aliquos casus v. g. magnæ necessitatis, se non extendit, & dubitas, an tu hinc & nunc verferis in tali casu & circumstantijs, tunc obligaris lege: Quia lex tunc est in possessione, à qua ut eximaris, debes exemptionem probare, v. g. si habes beneficium & dubitas, an sit adeo tenue, ut ad talem tenuitatem non extendatur obligatio recitandi Horas Canonicas, teneas eas recitare.

300. Respondetur 3. Si constitutus in circumstantijs lege non comprehensus, adeoque exemptus pro tunc à lege, incipis deinde dubitare, an redierint circumstantiæ lege comprehensæ, nec potes veritatem rescire, non obligaris, sed manes in possessione exemptionis. v. g. si die jovis noctu Cænæ assidens, incipis dubitare, an sit duodecima, non teneris abstinere à carnibus do-

nec fiat probabile, quod sit duodecima: item si dubitas, an compleveris annum vigesimum primum, non teneris jejunare. E contra si dubites, an defacto fueris vel sis in casu exemptionis, postquam scilicet aliquid egisti, supra quod per se cadit lex, obligaris lege: v. g. si vovisti aliquid, dubitans an habueris sufficientem aetatem, teneris voto, quia contra votum certo factum nunquam fuisti in possessione libertatis. Ex hoc recte deducit Card. de Lugo, quod si noctu bibas, dubitans an sit audita duodecima, non liceat tibi sequenti die communicare, quia non potes probare, quod caperis possidere jus ad communionem post factum haustum, cum tamen cer-

tum sit, te per haustum redditum esse incapacem communionis pro aliquo die. Scio aliquos contrarium opinari, sed eorum opinionem nunquam auderem praticare.

301. Respondetur 4. Si certus es de lege lata, sed dubitas de tua satisfactione, v. g. an jam recitaveris Breviarium, teneris adhuc recitare, nisi ex certis conjecturis possis deponere dubium. Ratio est, quia obligationi certae non satisfit solutione dubia. Et in his omnibus apparet, quomodo ex Judicio speculative dubio enascatur judicium evidens de honestate vel inhonestate actus.

CAPVT V.

DE REGVLA MORALITATIS REMOTA, HOC EST, DE MORALITATE OBIECTIVA.

CONTROVERSIA I.

Quenam sit Fundamentalis Regula Morum.

§. PRIMVS.

Questionis status & difficultas proponitur.

301. **C**onveniunt DD. quod antecedenter ad actum Voluntatis, quo eligimus aliquid obiectum, v. g. elemosynam, vindictam, Restitutionem, Detractionem, Temperantiam, Furtum &c. quod, inquam, supponatur in obiecto bonitas aliqua vel malitia moralis obiectiva, quae sit prima radix moralitatis formalis, transfusa in ipsum actum, quo volumus illud obiectum, cum aduertentia ad talem bonitatem vel malitiam.

302. Porro licet praedicatum *Honesti & Inhonesti*, resideat tanquam in principali analogato in ipso actu, & non in obiecto, sicut veritas dicitur principaliter residere in actu intellectus, negari tamen non potest, in ipso obiecto existere praedicatum, propter quod temperantia potius quam fornicatio habeat, vt amari possit amore laudabili & honesto: & hoc est quod dici solet, nostros actus specificari ab obiecto. Verum quidem est, obiectum posse denominari honestum ab ipso actu honesto quo amabile est, sicut obiectum denominatur visibile a visione, sed sic male explicaretur visibilitas radicalis obiecti per ordinem ad visionem, cum visio non possit explicari, nisi per ordinem ad tale obiectum, sique committeretur circulus vitiosus, ita pariter honestas radicalis obiecti non potest explicari di-

cendo: illud esse obiectum honestum, quod est amabile amore honesto, nam ipse amor honestus debet explicari per ordinem ad obiectum honestum radicaliter. Itaque sicut in explicanda visione inveniendum est aliquid praedicatum explicabile independenter ab ordine ad visionem, nempe: *esse coloratum*: ita ad intelligendum actum honestum, debemus in obiecto reperire aliquid praedicatum explicabile, independenter ab honestate ipsius amoris, & consequenter amor honestus erit ille, qui tali modo tendit in obiectum habens tale praedicatum, & hoc praedicatum vocabitur *Moralitas obiectiva*.

304. Hoc autem praedicatum difficillime assignari, constabit ex varietate sententiarum.

§. II.

Referuntur aliorum sententia.

PRIMA declaratio Moralitatis est Corduba, Almaini, & aliorum, apud Vasquez, Honestatem vel Inhonestatem aliud non esse, quam Conformitatem vel difformitatem cum Lege divina, vel judicante, vel praecipiente.

Secunda est, Theophili Reynaudi *disp. 4. q. 1. a. 5.* Moralitatem obiectivam esse radicalem conformitatem vel difformitatem obiecti cum

B b 2

recta